Висновки. Отже, сільськогосподарська кооперація – це шлях до розвитку сільських громад. У Полтавській області планується розвиток садівництва, тому збутові плодово-овочеві кооперативи стануть найбільш актуальними. А роль консалтингу при створенні сільськогосподарських кооперативів є надзвичайно важливим. Розвиток сільськогосподарського сектору Полтавської області залишається одним із пріоритетних напрямків у програмах економічного та соціального розвитку уряду України та повинні включатися в донорські програми з надання техніко-методологічної допомоги.

Також, необхідне завершення формування мережі сільськогосподарських дорадчих служб на районному рівні з представництвами у сільських (селищних) радах; залучення закладів вищої аграрної освіти і науки для збільшення обсягів надання соціально спрямованих послуг та надання державної підтримки сільськогосподарській дорадчій діяльності на основі виділення з державного та місцевих бюджетів на кожен рік окремим рядком коштів для фінансування сільськогосподарської дорадчої діяльності. Отже, консультування відіграє важливу роль в активізації діяльності кооперативів, доходи від діяльності яких залишаться в сільських громадах.

Список використаних джерел:

1. Волошка В. Соціальна сфера села : на початку довгого шляху / В. Волошка // Пропозиція. – 2013. – № 5. – С. 8-12.

2. Офіційний сайт Департаменту агропромислового розвитку Полтавської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту : http://www.apk.poltava.ua.

Рецензент – д.е.н., професор Плаксієнко В.Я.

УДК 338.1

ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ ЄВРО-2012: АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ

Биба В.В., к.т.н, доцент; Чмирь О.В., студент

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

Не зважаючи на побоювання багатьох вітчизняних і зарубіжних експертів відносно готовності нашої держави до проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу, Україні вдалося реалізувати дане завдання на дуже високому рівні. Разом з тим в процесі підготовки та під час проведення чемпіонату проявився ряд організаційних недоліків, що негативно вплинули на економічний ефект цього дійства. У статті проводиться аналіз економічних результатів проведення в Україні Євро-2012 для розробки рекомендацій щодо підвищення економічної ефективності від реалізації інфраструктурних проектів в майбутньому.

Despite the fears of many domestic and foreign experts regarding our state's readiness to host the European Football Championship, Ukraine has managed to realize this task at a very high level. However, in the preparation and during the championship manifested a number of organizational deficiencies that adversely affected the economic impact of this action. The paper analyzes the economic performance of Ukraine in Euro 2012 to develop recommendations to improve the economic efficiency of implementation of infrastructure projects in the future.

Постановка проблеми. Проведення чемпіонату Європи з футболу Євро-2012 стало однією з найбільш значимих подій в історії незалежної України. Рішення Союзу європейських футбольних асоціацій (ФІФА) провести цей турнір в Україні та Польщі, свідчить про визнання спроможності нашої держави реалізовувати великі інфраструктурні проекти на європейському рівні.

За попередніми підрахунками кошторис цьогорічного євро-чемпіонату склав 27 млрд. дол., що значно перевищує як початкові плани організаторів (близько 15 млрд. дол.), так і витрати на проведення футбольних першостей. Рекордні витрати на проведення Євро-2012 пояснюються складною економічною ситуацією в Євросоюзі, до складу якого входить Польща, та величезним обсягом робіт, пов'язаних з будівництвом відповідної інфраструктури.

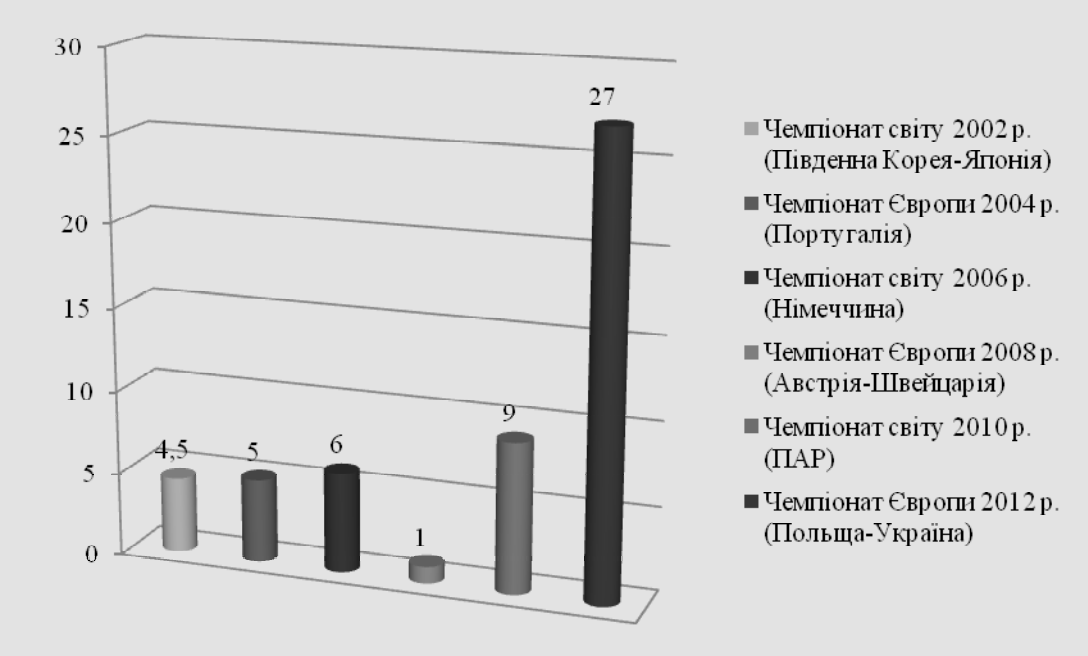

Рис. 1. Витрати на проведення футбольних першостей (в млн. дол.) [1]

Варто зазначити, що витрат України в цьому масштабному проекті становили за різними підрахунками від 5 до 8 млрд. дол., що становить 4% ВВП. Для порівняння: за повідомленнями польської преси, інвестиції в проведення Євро-2012 в Польщі складуть приблизно 20 – 25 млрд. дол. Це істотно більше, ніж в Україну в номінальному виразі, однак у відсотках від ВВП становить всього 4 – 5% [3].

Як і передбачали організатори, євро-чемпіонат не зміг окупити витрати на його проведення. Враховуючи, що під час перебування в Україні одна людина в середньому витратила 400 доларів, плюс інші різні доходи, на даний момент можна сказати, що захід повернув витрати в розмірі 1 млрд. доларів [5]. Проте, за рахунок проведення європейської першості Україні вдалося досягти значного іміджевого успіху. Багато іноземних вболівальників були приємно здивовані високим рівнем культури і сервісу у вітчизняних готелях та закладах громадського харчування, а також гостинністю українців. Це дає можливість говорити про покращення міжнародного іміджу України і позитивний сигнал для розвитку, зокрема, туристичної галузі.

Водночас проведення Євро-2012 продемонструвало наявність низки проблем, пов'язаних з підготовкою, організацією та проведенням в Україні масових заходів світового рівня. До цих проблем можна віднести дуже низьку частку приватних інвестицій в будівництво інфраструктурних об'єктів, спекуляції з цінами на проживання у вітчизняних готелях тощо. На думку авторів, всебічний аналіз цих проблем є необхідною умовою для їх недопущення при підготовці до подібних заходів в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вплив Євро-2012 на засобах масової інформації. Зокрема це питання досліджується в статтях таких журналістів, як Л. Гришко, М. Олексевич, А. Капустін, О. Савченко, С. Еремина. Економічний аспект даної проблеми розглядається в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема в роботах О. Макаренко розглядається питання впливу євро-чемпіонату на туристичну галузь економіки України на основі досвіду країн, що організовували подібні змагання. У Е. Наймана досліджується проблема окупності Євро-2012 в довгостроковій перспективі та висловлюється думка про крайню недоцільність проведення подібних заходів в період економічної кризи. Крім того аналізу підлягають нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та місцевих органів виконавчої влади. Основним з них є Закон України «Про організацію і проведення в Україні фінальної частини Чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» від 25.12.2008 р.

В названих вище джерелах наводиться аналіз зарубіжного досвіду з організації і проведення масових заходів подібного рівня, а також оцінюються сильні і слабкі сторони програми підготовки України до Євро-2012. Однак недостатньо дослідженим залишається питання аналізу конкретних результатів і наслідків проведення євро-чемпіонату в нашій державі.

Постановка завдання. Метою є пошук способів збільшення позитивного ефекту від реалізації великих інфраструктурних проектів шляхом аналізу і узагальнення фактичних економічних результатів проведення фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зараз можна сказати, що незважаючи на побоювання багатьох експертів і чиновників відносно готовності нашої держави до проведення чемпіонату, Україна вчасно і в повному обсязі виконала свої зобов'язання перед ФІФА. Однак, таких досягнень вдалося досягти лише за рахунок значних вливань державних коштів. Приблизно 80% загальної суми витрат на підготовку до чемпіонату припадає на державний сектор – асигнування з державного і місцевих бюджетів та кошти держпідприємств («Укрзалізниці», аеропорту «Бориспіль», «Укравтодору»). У той же час внесок приватного сектора виявився набагато меншим, ніж спочатку планувалося (згідно з першою версією державної цільової програми, інвестиції приватного сектора повинні були скласти 80% від усієї суми). Причинами цього можна назвати загальний незадовільний інвестиційний клімат в країні, відсутність гарантій прав власності, а також нерозвиненість механізмів державно-приватного партнерства [7].

Фінансова криза також внесла суттєві корективи в бюджет євро-чемпіонату. У квітні 2011 р. уряд скоротив обсяги фінансування підготовки

та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу на 37,5 млрд. грн. Уряд скоротив фінансування на 2011 р. на 14,35 млрд. грн. – до 51,8 млрд. грн. і збільшив фінансування на 2012 р. на 3,2 млрд. грн. – до 13,3 млрд. грн.

За останньою постановою обсяг фінансування Євро-2012 з державного бюджету складає 55,9 млрд. грн., з місцевих бюджетів – 5,3 млрд. грн., з інших джерел – 49,3 млрд. грн. [8].

Зважаючи на такі величезні обсяги капіталовкладень варто зазначити, що навіть стратегічна окупність євро-чемпіонату залишається під питанням. Операційні витрати України на проведення Євро склали 55 млн. дол. Ці гроші витрачені разово і не будуть повернуті. Вони пішли на мовну підготовку персоналу, рекламну, інформаційну підтримку турніру. Решта коштів переважно була спрямовані на будівництво аеропортів, доріг, підготовку транспортної інфраструктури [6].

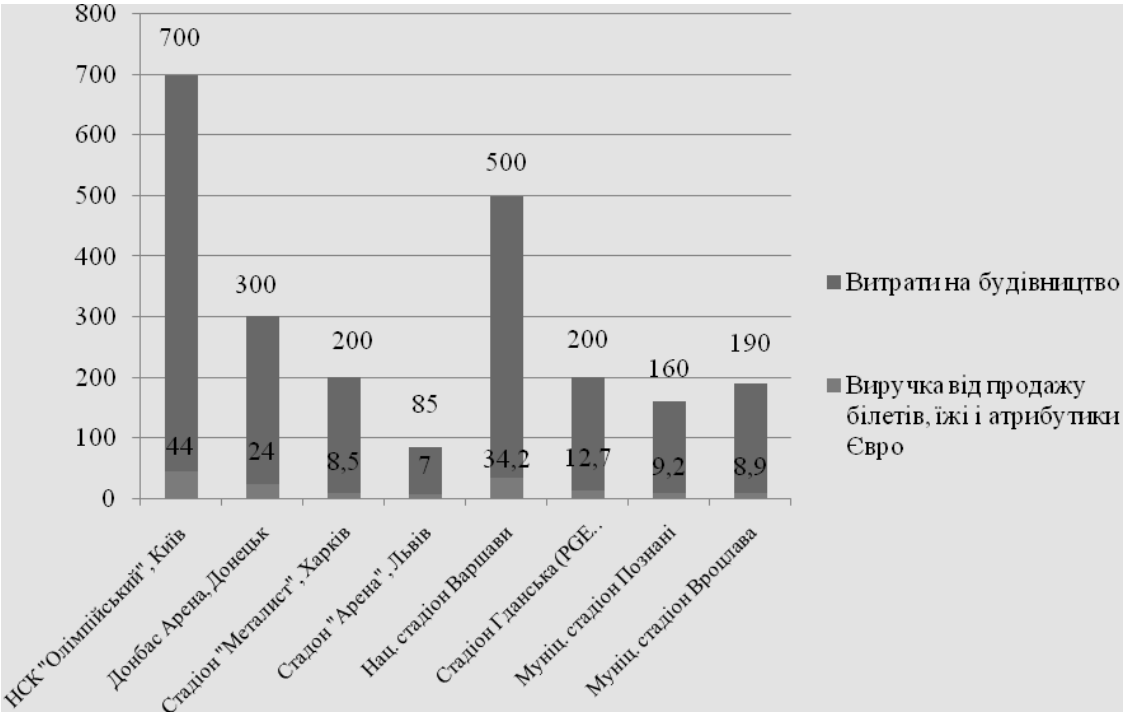

Рис. 2. Вартість спорудження та доходи від стадіонів за час проведення євро-чемпіонату (в млн. дол.) [9]

На будівництво вітчизняних стадіонів за 4 роки підготовки до Євро-2012 було витрачено 1285 млн. дол. Незважаючи на небачений потік туристів за час чемпіонату вдалося повернути всього 5 – 8% цієї суми. За оцінками експертів окупність стадіонів при вартості квитків на матч 50 – 100 грн. складе не менше 50 років. І це за умови, що, крім плати за вхід з вболівальників (і 100%-ї постійної наповнюваності місць), стадіони будуть отримувати доходи від здачі своїх приміщень в оренду для проведення різних конференцій, ресторанної, екскурсійної діяльності, будуть заробляти на торгівлі футбольною символікою і т.д. Зазначимо, що при розрахунках термінів окупності не враховувалися амортизаційні витрати – на підтримку в порядку самого стадіону, комунальні платежі тощо.

Трохи краща ситуація з аеропортами: щорічно зростаючий пасажиропотік робить повітряні ворота країни прибутковим бізнесом. Проте, в найближчому майбутньому особливою популярністю у авіакомпаній будуть користуватися тільки «Бориспіль» і «Київ». В той же час, пасажиропотік Львівського аеропорту у кращі роки становив 500 000 осіб на рік, чого явно недостатньо, щоб окупити вкладення, що перевищують суму в 2,7 млрд. грн., не менш песимістичні прогнози у повітряних воріт Донецька. Відносно перспективно виглядає Харківський аеропорт – цей об'єкт може окупитися за 20 – 25 років [6].

Важливим позитивним результатом проведення євро-чемпіонату став значний протік іноземної валюти в Україну. У 3 рази зросла кількість операцій у банкоматах і терміналах ПриватБанку (лідера роздрібного банківського ринку України) з іноземних карток в містах проведення Євро-2012. У період з 8 по 25 червня загальна кількість операцій склала 257 тис. 100 євро – стільки в середньому витрачав кожен турист за день чемпіонату в Україні. Однак ці результати виявилися значно меншими ніж планувалося. Надто агресивна цінова політика не дозволила вітчизняним підприємцям отримати заплановані прибутки [7].

За результатами опитування, проведеного на замовлення Асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» суттєвого приросту доходів під час проведення Євро-2012 вдалося добитися лише кафе і ресторанам, що знаходяться неподалік стадіону чи фан-зони, у той час як у закладах харчування, які подалі від центру міста, взагалі не було ажіотажу. В Асоціації констатують, що причиною цього була неготовність іноземних вболівальників платити надвисокі ціни за обід. За результатами цього ж опитування, в середньому іноземні гості, які приїхали до Києва на матчі фінальної частини «Євро-2012», витрачали за обід у столичних ресторанах трохи більше 300 гривень.

Таксисти, які легально працюють на ринку перевезень також не отримали очікуваного зростання прибутків, хоча ціни на свої послуги легальні перевізники не підвищували. Причиною цього стало те, що європейські туристи звикли брати таксі зі спеціалізованих таксостоянок чи зупиняючи на вулиці.

В Україні таких спеціалізованих стоянок не має, а легальні таксі змушені користуватися послугами посередників – диспетчерських служб. Іноземці не звикли викликати таксі телефоном. Цим в повній мірі скористалися тіньові перевізники і нелегально заробили на цьому. Окрім того зафіксовано випадки кратного завищення вартості проїзду для іноземців в нелегальних таксі. Таким чином, відсутність державного регулювання на ринку таксоперевезень створила негативний імідж для країни під час футбольного чемпіонату.

На фоні таких низьких показників економічної ефективності різко виділяється туристична галузь. Незважаючи на численні скандали пов'язані з ціною та умовами проживання в Україні, 1,8 млн. осіб відвідали Україну за час Євро-2012). За даними щорічного дослідження найбільш відвідуваних міст Global Destination Cities Index, яке проводить MasterCard Worldwide до кінця 2012 року Україну відвідають 1,7 млн. туристів, що на 18,5% більше, ніж у 2011 році [7].

Окрім того, Україні вдалося позбутися іміджу типової пострадянської країни, для якої характерна бідність, корупція і різко негативне ставлення до іноземців. Цей факт дає можливість розраховувати на значне збільшення числа туристів, що бажатимуть провести відпустку в нашій державі, що матиме позитивний ефект для економіки. Однак, цей ефект буде не надто значним без подальшого вдосконалення інфраструктури. Не зважаючи на величезні обсяги роботи, що були виконані в приймаючих містах, стан інфраструктури, зокрема доріг, залишився на рівні 2008 року.

Висновки. Проведення в Україні та Польщі фінальної частини чемпіонату світу з футболу показали, що наша держава здатна організовувати міжнародні спортивні змагання на найвищому рівні. Це дає нашій державі реальний шанс на отримання права проведення подібних змагань в майбутньому. Однак, для досягнення цієї мети необхідно врахувати недоліки, що були виявлені за результатами проведення Євро-2012. Тому, на думку авторів, при реалізації подібних інфраструктурних проектів в майбутньому держава повинна:

- вживати заходів щодо покращення і підтримання сприятливого інвестиційного клімату в країні, розвитку механізму державного і приватного партнерства та гарантування прав власності для максимального залучення приватних інвесторів до реалізації інфраструктурних проектів;
- при проектуванні великих інфраструктурних об’єктів приділяти особливу увагу їх окупності та зниженню експлуатаційних витрат;
- створення ефективної системи контролю за ціновою політикою підприємств обслуговуючої сфери в період проведення спортивних змагань.

Реалізація перелічених рекомендацій, на думку авторів, дозволить державі суттєво скоротити витрати на реалізацію великих інфраструктурних проектів, а бізнесу – отримати додаткові прибутки за рахунок збільшення кількості іноземних туристів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про організацію і проведення в Україні фінальної частини Чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні» від 25.12.2008.
2. Постанова КМУ від 22 лютого 2008 р. №107 «Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу».
3. Офіційний сайт FIFA [Електронний ресурс]. Режим доступу: http:// http://www.fifa.com.
4. Сайт газети Deutsche Welle [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.dw.de/dw/article/0,,16053700,00.html.
5. Сайт інформаційної агенції Сіті [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://http://citi.cv.ua/news/ekonomika/ukraina-vitratila-na-evro-2012-znachno-bilshe-nizh-zarobila.
6. Сайт ділового електронного видання Finance.ua [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://news.finance.ua/ua/~/5/0/all/2012/07/03/28276.
7. Сайт газети Дзеркало тижня [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.zerkalo-nedeli.com.
8. Сайт телеканалу РБК Україна [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rbc.ua/ukr/top/show/evro-2012-oboydetsya-ukraine-v-100-mlrd-grn-bolee-80-summy---traty-04042012175000
9. Сайт газети Вечірній Бішкек [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.vb.kg/world/2012/06/07/191197_chempionat_evropy_po_ybytkam.html.

Рецензент – к.е.н., професор Аранчій В.І.